314. II. 67.

TOMTEN I BRASAN

SKYMNINGSPRAT FÖR BARN

AF

—ei.—

HELSINGFORS,
G. W. EDLUNDS FÖRLAG,
1877.

TOMTEN I BRASAN.

SKYMNINGSPRAT FÖR BARN

AF

—ei.—

Anna Edelheim

HELSINGFORS,

G. W. EDLUNDS FÖRLAG.

1877.

HELSINGFORS,
HUVUDSTADSBLADETS TRYCKERI,
1877.

Innehåll.

TOMTEN I BRASAN.

Det var dagen före julaftonen, och derföre skulle Eva stängas in i barnkammaren så att hon icke skulle få se den vackra och ståtliga julgranen, som stod ute i salen.

Der satt hon nu i sin daddas famn. Dadda var en gammal gumma med goda bruna ögon, och när Eva var så liten att hon knappast kunde tala, så kallade hon henne Babba, och Babba fortfor dadda att kallas till, och Babba kommer hon att kallas ända tills dess att Eva blir fru.

Babba kunde många sagor och satt framför brasan och skulle berätta. Men det ville icke gå, ty brasan sprakade gladt och lustigt och bränderna ville icke hållas stilla. Det såg ut som om det skulle hafva varit något lefvande uti dem. Då syntes snart en liten putslustig figur stående på toppen af en låga. Han hade en röd mössa och en gul mantel och var så grann som han kunde bli. Han hade skälmska ögon och nickade och vinkade åt Eva, och gulltofsen i hans mössa slängde åt alla sidor. Slutligen tog han af sig mössan och bockade och skrapade fot — sprak, sprak — så att Eva riktigt skulle förstå att han helsade på henne.

Tomten i brasan.

„Brinner du icke upp?” sade Eva rädd.

Och då skrattade det i brasan så klart som om det klingat i en silfverklocka.

„Ha, ha, ha, jag brinna opp! Nej, jag är brasans tomt, kakelungnen är min sängkammare och elden är mitt rike, der befaller jag som en kung!”

Och så började han sjunga:

„Hej och hå, lilla vän,
Känner du mig igen?
Jag är vacker och skön,
Jag är röd, jag är blå,
Jag är gul, jag är grön.
Du fryser ej då,
När du firar min fest,
Och jag sprakar som bäst!"

Eva hade aldrig hört något sådant förr och blef nyfiken att få höra mera.

„Hvad gör du då der ingen brasa är och då det är svart och kallt i kakelugnen?" sade hon:

„Åhå", svarade tomtenisse och dansade så att tre stora bränder föllo omkull, „då har jag fullt upp att göra. Då sitter jag på skorstenen och ser ut öfver hela verlden, och hvad jag tycker om det tager jag till mig. Jag har en stor förrådskammare af allt hvad som är rart i verlden. Se bara:

„Jag allt kan befalla
Och genast framkalla
Gummor och gubbar,
Och värda matronor,
Klädda i stubbar,
Och kungar med kronor,
Soldater och lurkar,
Och serber och turkar!"

Då blef det ett väsende i kakelugnen så att man aldrig sett maken, ty allt hvad tomtenissen räknade upp, det fanns der verkligen. Från hvarenda låga tittade fram ett ansigte, och från hvarenda brand kröp det minst ett dussin soldater. Der gingo kejsare och sultaner om hvarandra, och det blef ett piffande och paffande mellan serber och turkar så att gnistorna flögo omkring och svedde näsorna på alla dem som ville se på.

Eva blef helt rädd och kröp närmare Babba, men roligt var det ändå att se, och tomtenisse kommenderade dem alla som en genral. Han stod på den högsta lågan och slog på trumma.

„Bom, bom, nu minsann,
Ha de roligt hvar man.

Nu skall det sotas,
Och smällas och klappas!
Se'n skall det botas
Och gnällas och lappas!
Frallera, frallera, frallera!"

Det började bli hett om öronen för en och annan, och slutligen gick det så lifligt till att det blef hett om öronen för tomtenisse sjelf. Han lade bort trumman och tyckte att han kunde svalka sig en stund med att fara upp genom skorstenen och kyssa en snöflinga, ty han var en glad ture, och alla snöflingorna smälte för honom. Han trodde att det icke skulle märkas om han var borta litet, men det var orätt tänkt, ty medan han kysste snöflingorna deruppe, så blef det kol på alltsammans i kakelugnen. Gummor och gubbar trippade beställsamt bort, kungar och prinsar föllo till aska, och serber och turkar lågo sotdöda på marken. Det hela såg lika dödt och ödsligt ut som en uppbränd by i Moravadalen, och Eva tyckte det var bra ledsamt att hela herrligheten slocknade så hastigt bort. Det är visserligen sannt att hvarken Babba eller Eva visste något om Moravadalen, men så såg der i alla fall ut.

Brasan var utbrunnen, och då det nu icke mera var något oväsende i kakelugnen, så kunde Babbas berättelse först riktigt begynna. Och det var en helt annan sorts saga det. Det var en verkligt sann saga, en sådan som kan hända hvar som helst, der det blott finnes en Måns, och det såg ut som om Babba skulle hafva känt Måns, ty hon var mycket allvarsam när hon började.

DEN DUMME MÅNS.

Måns var den dummaste af alla barnen, men så hette han ju också Måns. Alla sade att han aldrig skulle duga till någonting i verlden, och sjelf var han mycket olycklig deröfver. Men presten i byn menade att det var väl icke så farligt dermed; man kunde nog bli en bra karl fast man var dum, och om man blott kunde läsa och skrifva sitt eget namn, så var det allt hvad en sådan en som Måns kunde behöfva i lärdomsväg. Och detta kunde Måns, och derföre trodde han att han redan var så lärd som han behöfde bli.

Men så tyckte icke hans föräldrar. De ville att Måns skulle börja gå i skolan. Han fick en väska på ryggen, full med böcker och en griffeltafla under armen, och såg mycket vigtig ut. De andra barnen skrattade och väntade att det nu skulle blifva någonting roligt af; men sjelf gick Måns helt lugn åstad, ty då han visste att han redan var så lärd som han behöfde bli, så trodde han nog att det skulle komma att gå bra.

Läraren tog pekstickan och boken i hand. „Kan du *a, b, c, d?*" frågade han.

„Ja", svarade gossen. „*M, å, n, s, Måns*".

Barnen skrattade och Måns såg belåten ut, han visste att han kunde hvad han behöfde.

„*Abcd*", upprepade läraren och höll boken tre tum från hans ögon så att pekstickan kom i nära beröring med hans näsa, „har du ej ögon i hufvudet att se att det är på dem jag pekar?"

„Jo", svarade Måns, „det har jag. *M, å, n, s!*"

Nu var Måns hvarken en stygg eller retsam gosse, men presten var den visaste och bästa i hela byn, mycket mer än byskolläraren, och Måns kunde icke få i sitt hufvud att denna skulle vilja lära honom något annat än det som presten ansåg att han behöfde; och så upprepade han i sitt minne *M, å, n, s,* och var mycket glad att han kom ihåg det. Då nu derföre läraren slog honom med pekstickan öfver näsan så att det blef ett rödt märke, samt sade att han egentligen borde få sitta på straffbänken, så blef Måns mycket förvånad och tyckte att skolan alls icke var något godt ställe att vara i.

„Nåväl", sade läraren litet vänligare, „eftersom du icke kan läsa *abcd*, så går det väl bättre för dig att skrifva det?"

Då blef Måns glad igen, ty nu förstod han att det var något annat som kom i fråga, och så rispade han med griffeln så att det skar i öronen *M. å. n. s.*

Nu fick han sitta på straffbänken, och der satt han och funderade öfver huru orättvis och besynnerlig verlden var. Läraren sysselsatte sig med de andra och kom ej mera i håg honom, men barnen sågo nog hvar han satt, och det var det värsta af alltsammans. Han lutade sitt hufvud mot handen, ty han ville icke se huru de gjorde narr af honom.

Slutligen kände han någon nypa sig i örat och hviska:

M. å. n. s, men Måns skakade blott på hufvudet och bad att få vara i fred. Derefter kom en annan, som luggade honom och ropade helt högt: *M. å. n. s!* Till sist kom en tredje och sparkade honom och skrek

med fulla lungor: *M. å. n. s!* — Derefter blef det helt tyst och ingen ofredade honom mera. Då vågade han lyfta upp hufvudet, rummet var tomt och alla voro borta, men på den stora svarta taflan stod med en half alns höga bokstäfver: *M. å. n. s.*

Nu fick han sitta på straffbänken.

Detta var nästan för mycket och Måns började gråta. Dessutom var det kallt i rummet; läraren hade glömt bort honom, och han visste icke om han skulle få stiga upp. En sak hade Måns lärt sig, fastän han icke kunde lära sig *abc*, och det var att lyda. Slutligen började det blifva mörkt, och en gammal gumma, som hade vården om skolrummet, kom in för att stänga igen fönsterluckorna och se om allt var i ordning till natten. Då hon såg Måns, stötte hon till honom och bad honom icke sitta der som en nattfågel utan laga sig sin väg. Då gick Måns ut, men han tordes icke gå hem, ty han fruktade nästan att se *M. å. n. s* skrifvet midt på väggen derhemma. Han gick derföre på må få och kom till närheten af prestgården. Der satte han sig vid dikeskanten och började fundera.

Det blef mörkt och stjernorna tändes på himmelen. En af dem lyste så stor, så stor, och Måns kom i håg sin syster som var död, och

tyckte att det skulle vara bra mycket bättre att vara deruppe bland stjernorna än att sitta vid dikeskanten och icke tordas gå hem. Efter en stund kom presten gående der förbi och blef förvånad öfver att se Måns sitta der. Måns berättade honom om sin första skoldag och presten klappade honom på axeln och sade:

„Min gosse, icke duger du att lära ur bok, men sörj icke för det, du kan lära dig att blifva nyttig, och det är mycket bättre. Att göra rätt och mera se på andras bästa än sitt eget, det är det förnämsta af allt. Kom i min tjenst; jag behöfver en som vaktar mina får att de icke springa på jernvägsspåret, och det skall du få göra“.

Och så blef Måns fåraherde hos presten. Fåren betade på en skogsmark, och tvärsigenom den gick en hög jernvägsbank. Dagen derpå

Och så blef Måns fåraherde hos presten.

kom presten för att se huru Måns skulle bära sig åt. Medan han stod der, kom tåget surrade förbi och lemnade efter sig en tjock svart rök, som stack Måns i ögonen.

„Ser du, min gosse“, sade presten, som ville passa på att undervisa

Måns, „detta är ångans kraft. Den lyder blott sin egen makt, och efter den måste menniskorna rätta sig, om de vilja begagna sig af den. Ligger ett får på spåret då tåget rusar öfver, då blir det krossadt som uti en qvarn; men är åter en enda skena borta från sitt ställe, så vänder sig ångans kraft till sitt eget förderf, tåget kastas öfver ända, vagnarne slås sönder och menniskorna som sitta i dem förgås.

Och presten som var lärd, talade ännu mera om huru menniskorna sträfva efter att tämja elementerna, men huru detta är en farlig lek, ty handskas man illa med dem, så får man sjelf drabbas af deras lag. Af allt detta var det två saker som Måns begrep. Den ena var att om fåret låg på spåret när vagnarna rusade öfver, så var det fåret som skulle dö; och den andra att om sjelfva spåret var i olag, så var det vagnarne som skulle gå sönder och menniskorna i dem förgås. Men detta gaf Måns tillräckligt att tänka på för den dagen.

Han satt nu der och såg noga efter att intet af prestens får skulle komma på spåret, och tyckte att det ändå var bra att kunna duga till något.

Mot middagen kommo barnen ur skolan, och de största af gossarna, den som hade luggat och den som hade sparkat Måns, hade att gå förbi det ställe der Måns satt. De voro redan så försigkomna att de ämnade sig till värdshuset utanför byn. De hade med sig några fullvuxna karlar och bland dem en som hette långe Lars och som var den största oduglingen i hela byn.

„Se på *M. d. n. s*“, ropade han. „Der sitter den som är så dum att han ej kan lära sig *abc*. — Hvad vill du hafva för ett får — he? Vi behöfva just en stek!“

Och så hetsade han en stor hund på fåren. Men Måns var icke rädd, han tog en käpp och sprang emot hunden och det blef ett dugtigt nappatag emellan hunden och Måns. Hunden bet Måns och Måns slog hunden, och så skiljdes de åt så att båda trodde sig hafva vunnit segern. Hunden fick lof att släppa fåret och Måns blef biten i armen, men Måns var belåten dermed, ty nu hade han fått visa att han dugde till någonting.

Andra dagen kom en herre med några arbetare till stället. De började rifva upp skenorna och spika fast dem ånyo. Sedan herren sett att de gjorde sitt arbete såsom de skulle, gick han bort ty han hade en lång sträcka af banan att se efter, och bad arbetarene skynda sig. Han skulle snart komma igen och då borde arbetet vara färdigt.

Men när herren var borta, så tyckte karlarne att de kunde roa sig lika gerna som arbeta. En af dem var långa Lars, och han hade med

sig en kortlek, och det blef ett lustigt lif mellan dem. „Det är väl icke så fasligt brådtom heller“, menade de. „Klockan två skulle nästa tåg komma, och nu var den tio, och herren hade mycket att se efter och skulle icke kunna komma tillbaka så snart som han sagt“.

Lars kände igen Måns och började göra narr af honom och Måns skulle hellre hafva haft att göra med hans hund än med hans stickord, men han svarade ingenting utan satt helt lugn på sluttningen af jernvägsbanken för att hindra fåren att gå öfver. Han kom ihåg hvad presten sagt och tyckte det var bättre att upprepa det för sig sjelf än att höra på Larses smädeord.

Men plötsligen blef det en stor förskräckelse ibland karlarne, och den ena efter den andra rusade ned allt hvad de hunno. Måns såg upp och såg rök som kom allt närmare. Det började susa och surra och dåna, och ett tåg, långt som en drake, kom rusande framåt. Det var ett extratåg, och det visste hvarken Måns eller karlarna af. Måns såg på det ställe der dessa arbetat. Flere skenor lågo ännu upprifna, och en kortlek var kringströdd ibland dem.

„Om en enda skena är borta“, upprepade Måns, som han skulle hafva läst upp en lexa, „så störtar tåget ned och vagnarne slås sönder och menniskorna i dem förgås.

Derpå kände han på sin sjuka arm och tänkte att det var visligen inrättadt att det var med benen och icke med armarne man skulle springa. Och så började Måns springa af alla krafter, men han sprang rakt emot tåget. Hu! ju närmare han kom, dess mera vrålade och flämtade det som en drake, men Måns sprang på, ända till dess att han stötte emot, och då blef det svart för hans ögon och han visste icke mera till sig.

Vid denna tid kommo barnen från skolan. De visste nu alla hvar Måns var och tyckte att det skulle vara roligt att få göra narr af honom. Derföre sprang nu hela skaran för att söka upp Måns, men de sågo någonting helt annat än de väntat att få se.

Fåren sprungo skrämda och bräkande omkring, men ingen Måns höll mera vakt öfver dem. Det långa jernvägståget hade stannat, och flere damer och herrar, och ibland dem pastorn som kommit till stället, stodo i en stor ring på marken.

„En präktig gosse, den der“, sade en gammal herre, som såg ut att vara den förnämsta af allihop, och det var han också, ty det var kungen sjelf, „hans minne borde hedras som en kung!“

„Hvem kan det vara som skall få en sådan heder“, sade gossen

som hade luggat Måns till den som hade knipit honom i örat, ty de kunde icke se in igenom trängseln.

„Det är Måns, bästa gossen i min by“, sade pastorn; „jag önskade att flere skulle vara honom lik!“

Då blefvo barnen förvånade, men när de hörde hvad som var på färde, tyckte de att pastorn hade talat rätt och blygdes öfver sig sjelfva. Och så gingo de hem, och alla kände inom sig att Måns hade varit dem mycket kärare än de förut hade förstått.

Måns fick en stor sten öfver sig med sitt namn inristadt i gull; men den bästa heder han fick, var ändå den att mången fanns som ångrade sig att hafva varit stygg emot Måns, men ingen fanns som kunde säga att Måns varit stygg emot honom.

Hjerta är bättre än förstånd. Det borde man icke så lätt glömma här i verlden, men det gör man ändå ofta nog.

HVAD TOMTEN SEDAN GJORDE.

När Babba hade slutat, var hon ännu allvarsammare än när hon började, och derföre trodde Eva att hon sjelf hade känt lilla Måns, ty Babba brukade annars hafva tänkt för berätta roliga sig sjelf, och sagor, och dem Eva tänkte också, tyckte Eva mera hon tänkte om, ty hon måste på Måns, och gråta öfver skulle just börja de sorgliga, och gråta, då hon det är icke roligt hörde ett fasligt att gråta. Babba oväsende i rummet utanför. Det satt så tyst var hennes stora och allvarsam, hund, Tom som alldeles såsom om hon skulle kom in.

Det red en liten hvit snögubbe på dess rygg.

Tom var så stor att den kuude vifta Eva omkull med sin svans, och de sade att den hade kommit ända från ett land på andra sidan verlden, som heter New-Foundland. Tom var svart, men det red en

liten hvit snögubbe på dess rygg. Den försökte att nicka och helsa, men det gick stelt, ty den hade en mössa med en tofs i, och på tofsen satt en stor isklump som alltid slog den i ansigtet. Och då den icke kunde helsa riktigt artigt, så började den sjunga för att göra sig igenkänd:

„Hej, och hå, lilla vän,
Känner du mig igen?
Jag är frusen och hvit
Som en mjölnares sikt,
Jag får snufva och gikt,
Derför kommer jag hit.
Hjelp mig du, lilla vän,
Till min brasa igen!

Då kände Eva igen att det var tomten i brasan. Babba hade skjutit spjellet medan den var ute och kysste snöflingorna, och så blef den utestängd. Ack, hvad den såg ynklig ut och blåste i sina små fingrar, men flat var den tillika, ty det var ju icke på rätt lofliga vägar den var, och derför tordes den icke säga huru mycket den frös. Hu! den var icke van vid köld, fastän den i vackert väder brukade sitta på skorstenen, och den trodde nu att den hade gått tvärs öfver nordpolen. Eva öppnade kakelugnsdörren och så hoppade den in, och Tom skakade sin våta pels och lade sig sedan att sofva med nosen på framtassarna.

Nu mådde tomten bra igen när den fick lägga sig ned bland de röda kolen; den kunde både nicka med hufvudet och vinka med handen och den gjorde båda delarne åt Eva.

„Stor tack! Nu godnatt!
Dröm om mig, ej om Måns,
Jag skall ge dig till låns
Den vackraste bok jag får fatt!"

Men tomten var en skälm och höll icke ord. Eva drömde icke om honom utan om Måns, och så grät hon i sömmen, det hon icke hann göra då hon var vaken, emedan tomten kom och hindrade henne.

Andra morgonen var det sjelfva julaftonsdagen, och det var så kallt att Babba redan tidigt måste tända en brasa i barnkammaren. Men tomten hade hämtat så mycket snö med sig in i kakelugnen att brasan icke kunde brinna. Den sprakade och rykte så att Babba måste nysa, och så nös tomtenisse med.

„Vet du hvad", sade han och tittade uppåt skorstenen, „jag tror det

är bäst att jag far upp och lånar eld af en stjerna. Jag ser de hafva icke slocknat ännu, och jag behöfver det för egen räkning också, ty jag har allt förkylt mig litet sedan i går".

Och så for tomten upp och Babba aktade sig noga att stänga spjellet för honom.

Efter en liten stund — han behöfde icke vara länge borta ty han hittade ginvägen — kom han tillbaka och hade en lykta i mössan. Han såg allvarsam ut och det syntes att han hade sett förunderliga saker deruppe. Då nu brasan brann klar och jemn och Eva vaknade, måste hon riktigt niga för honom, ty så högtidlig såg han ut. Tomten nickade nedlåtande åt henne.

„Det är icke värdt att du gråter för Måns", sade han; „jag såg honom just nu då jag var och tände min lykta vid en stjerna. Han har det nog bra, han, och lekte *ta' fatt* med de små englarne deruppe". Derpå lade han sig ned att fundera midt i brasan och hade denna gång ingen håg för putslustigheter. Nu skulle Babba få berätta ostörd, menade han, men om någonting riktigt fint skulle det nu vara då det sista gången ju var bara om Måns. Och derföre började Babba: „Det var en gång en prins —".

„Se det låter höra sig", sade tomtenisse och sträckte ut sig så lång han var. Eva var äfven mycket belåten, ty hon hade en medfödd svaghet för prinsar, men det ville hon icke tala om.

PRINSEN SOM SKULLE SÖKA SIG EN PRINSESSA.

Det var en gång en prins. Vacker var han och ståtlig att se uppå, och då han gick genom salarne i slottet, stego alla hoffröknarne upp och nego ända till golfvet för honom. Nu ville kungen, hans fader, att han skulle gifta sig, och det ville han sjelf också, men han ville gifta sig med en som var riktigt bra, och på hvarenda en af hoffröknarna hade han funnit fel. Derför ville han sjelf fara ut i verlden för att söka sig en prinsessa.

Prinsen hade en gudmor som var ett förståndigt fruntimmer och bodde ensam i en boning midt i skogen, och till henne gick han för att

begära ett råd innan han skulle ut på sin resa. Gudmodren tyckte mycket om sin vackra gudson och insåg dessutom att det var en vigtig sak att landet skulle få sig en god drottning.

„Jag skall gifva dig en spegel", sade hon, „som är så konstigt inrättad att den visar dig sanningen om alla menniskor. Du behöfver blott hålla den framför den person, som du vill lära känna, och så skall du se den sådan den är och icke sådan den ser ut att vara".

Se det var en kostelig gåfva! Prinsen kysste sin gudmor på hand och så satte han sig upp på hästen och for af.

Grannrikets konung hade en dotter som var så vacker att alla poeter sjöngo om henne, ja så vacker att de sade att sjelfva solen måste blinka då den såg henne. Till henne red prinsen först.

När han kom utanför det främmande slottet, såg han en liten herdinna som vallade getter och får. Hon satt på en sten och såg så söt ut i sin bruna yllekjol att prinsen tänkte att det var skada att hon icke var en prinsessa.

Men hutsch! — der slogs slottsporten upp och prinsessan sjelf kom ut, ridande i galopp på en kolsvart fåle, och ett stort följe af hoffolk efter henne. Hon red så fort som en blixt, och i farten trampade hennes häst med sin blanka stålsko på ett litet lam, som icke hann komma undan. Den lilla herdinnan grät, men prinsessan var så vacker att prinsen icke kunde annat än se på henne. Han blef så underlig till mods och tänkte att hon helt säkert var den som var bestämd för honom.

Om aftonen var stor bal på slottet, ty den fremmande prinsens ankomst skulle firas. Alla salarne strålade i de grannaste färger och många hundrade ljus voro tända. Prinsen dansade med prinsessan så att han blef helt yr i hufvudet. När natten kom, kunde han icke sofva, ty så mycket tänkte han på prinsessan, men han kom likväl ihåg sin spegel och derföre ville han pröfva henne förut.

Han tog mjuka tofflor på sig att hans steg icke skulle höras, och så gick han in till prinsessan. Det var så klart månsken att han kunde se henne lika tydligt som vid dager, och han tyckte att hon var vackrare än någonsin förut.

Prinsen höll spegeln framför hennes säng. Men han höll på att skrika till, ty så ful var hon då han såg i den. Hennes drag voro förvridna som på en apa och hennes hy var gul och skrumpen som en förtorkad citron. Han såg tillbaka på prinsessan, och der låg hon i månskenet, ful och vriden och gul, ty spegeln hade den förunderliga egenskapen att sådan den en gång visat en persons bild för honom,

sådan skulle denna äfven alltid framdeles komma att se ut för hans ögon.

Prinsen blef så förskräckt att han genast sprang bort och lemnade i hastan sin ena toffel qvar. Och det var det enda minne prinsessan fick af honom, ty när hon vaknade hade han redan ridit många mil bort.

„Hvem skall jag nu vända mig till?" tänkte han, och så kom han i håg en annan prinsessa, som han hade hört berättas att var så förståndig att alla lärda i riket kunde lära af henne. Hon kunde alla böcker utantill och visste allt, både hvad som hade händt och icke händt.

„Klokhet är bättre än skönhet", tänkte prinsen och så red han till henne.

När han kom fram, såg det mycket högtidligt ut. Sjelfva slottet liknade Euklides Elementa, alla rummen lågo som qvadrater och hofkavaljererna stodo som punkter. Midt i en stor cirkel satt prinsessan på ett lexikon, med en lagerkrans på hufvudet och en stor griffel i hand. Med den höll hon på att på en stor tafla skrifva en vers på kinesiska om sig sjelf, och den skulle hon låta trycka och skicka under korsband till „*Solens broder och månens kusin*", som vid den tiden var kejsare i Kina.

Prinsen måste vänta tills dess att versen var färdig, och derunder hade han tid att tänka.

„Det här ser ju mycket värdigt ut", tänkte han. „En så stor visdom passar bra för den som skall blifva kung, som jag, och styra ett rike. Hon är säkert den som är bestämd för mig!"

Nu hade prinsessan slutat och nu ville hon att prinsen skulle gissa en gåta, som hon skulle förelägga honom.

„Hvad är den som är visare än alla andra?" sade hon och prinsen visste icke hvad han skulle svara derpå. Då kom han i håg sin spegel och tyckte att han kunde begära råd af den. Han tog derföre fram den, men mycket förvånad blef han, då han i stället för prinsessan såg en besynnerlig figur hoppa på lexikonet; den var klädd i en röd och gul kåpa och hade ingen lagerkrans utan en mössa med pinglande bjellror på hufvudet.

„Narr!" utropade prinsen, och då skrek prinsessan till så gällt att taflan med den kinesiska versen sprack midt i tu.

Han var den förste som hade löst hennes gåta, och i och med detsamma var äfven all hennes visdomsmakt bruten. Då prinsen nu såg upp, dansade hon verkligen i narrkåpa framför honom, och alla hofkavaljerer dansade med, klädda på samma vis; och från hvartenda hufvud

pinglade narrbjellrorna så att prinsen fick ondt i öronen och sprang bort det fortaste han kunde samt kastade sig upp på sin häst igen.

Der red han nu helt bedröfvad och visste icke hvart han skulle taga vägen. Han red fyra nätter och tre dagar och höll redan på att blifva helt mager af bara funderande; och då såg han slutligen en stor sten af hvit marmor. Den var så hög som ett litet hus, och på den stod skrifvet med gullbokstäfver:

„*Upprest till minne, huru den goda prinsessan Theodolinda tvättade sju tiggares fötter, smorde sju krymplingars sår och mättade sju fader och moderlösa barn*".

„Den goda prinsessan Theodolinda!" upprepade prinsen tankfull och läste inskriften; „Godhet är bättre än skönhet och klokhet. Henne måste jag se, hon skall säkert blifva en god mor för mina undersåter".

Och så piskade prinsen på sin häst och kom till en stor stad. Midt på torget stod en trumslagare och slog trumma. Brrrrrr, hvad det skrällde och ekade. Alla som gingo förbi, stannade och lyssnade hvad som var å färde, och prinsen stannade med. Då tog trumslagaren fram ett stort plakat och läste upp med hög röst:

„I dag klockan tolf på dagen har den goda prinsessan Theodolinda, Gud belöne henne, beslutit att högst egenhändigt dela ut mat och kläder åt de fattiga". Brrrrr, så hvirflade trumman ånyo, ännu värre än förut.

Prinsen blef glad häröfver, ty nu skulle han kunna få se henne utan att behöfva gifva sig tillkänna. Han smorde sig i ansigtet, tog en trasig kappa på sig samt en staf i hand och så ställde han sig på torget att vänta.

Först kom en lång rad med nunnor, de sjöngo så vackert på latin om prinsessan, men ingen kunde förstå det. Derefter kommo konungens härolder med trumpeter för munnen och hvita plymer på hatten, och slutligen bars prinsessan sjelf under en förgylld thronhimmel. Den ställdes ned midt på torget, och folket hurrade så att fönsterrutorna darrade.

Aldrig hade prinsen hört så mycket beröm på en gång, som det hvilket nu haglade öfver prinsessan. Alla prisade hennes godhet och frikostighet, och prinsen längtade efter att turen skulle komma till honom att få gå fram till prinsessan, ty ingen visste ju annat än att han var en tiggare; och som sådan skulle ju äfven han få en del af prinsessans gåfvor.

Emellertid fick han snart gå närmare och han gjorde sig så sjuklig han kunde för att rätt kunna röra prinsessan. Hon tycktes vara mycket upptagen; i handen höll hon en vågskål, och der vägde hon upp

sina almosor och sin barmhertighet emot hvarandra. Hon såg allvarsam ut, hon försökte visst att småle för hvarochen, men det blef för tröttsamt i längden, och munnen drogs derföre endast till ett långt och stelt streck.

„Den stackars prinsessan, hon har ett så godt hjerta", tänkte prinsen och tog fram sin spegel, men i stället för prinsessan såg han i den en staty utaf sten, så hård och så kall, med en isklump i bröstet der hjertat brukar sitta. På pannan hade hon en krona af is, och spetsarne på kronan utgjordes af bokstäfver som tillsammans bildade orden: „*för syns skull*". Hu! prinsen måste frysa då han såg henne, och då han derefter blickade bort till prinsessan, såg han tydligen denna inskrift på hennes panna: *för syns skull.*

Detta gjorde prinsen bedröfvad, och han gick bort och ville ej mera se henne. Han beslöt att rida tillbaka till sitt rike igen, och det gjorde han. Men han var mycket sorgsen, ty han trodde att hvarken skönhet, klokhet eller godhet voro för honom.

När han kom till gränsen af sitt rike, var det honom likväl svårt att rida vidare, ty han undrade hvad man skulle komma att säga om honom derhemma, och mest af alla blygdes han för sin gudmor. Han steg derföre af hästen, gick in i skogen och satte sig på en sten och tänkte. Han önskade nästan att han icke hade fått spegeln, ty då hade han valt den första, som behagat honom, och för längesedan som en lycklig brudgum tågat in i sin hufvudstad. Han hade nästan lust att slå sönder den nu och tog derföre fram den, men då hörde han någon tilltala sig med en röst så mild och god att han aldrig hört maken.

„Hvarför är ni sorgsen, min goda man? Är ni hungrig, se här är bröd, vi skola dela!"

Det var den lilla herdinnan som stod framför honom, och nu först märkte han att han ännu hade de dåliga kläderna på sig, samt att han sålunda stod som en tiggare inför henne. Han blef förlägen deröfver och ämnade just gå bort, då han dervid kom att kasta en blick i spegeln. Men det var ej mer herdinnan, det var en prinsessa han såg der. Hon hade skira hvita kläder och en klar gullkrona bar hon på hufvudet. Vacker var hon, godhet lyste på hennes panna och förstånd i hennes ögon, och prinsen blef så glad att han fällde spegeln så att den gick sönder, men nu behöfde han den också icke mera. Der stod nu en prinsessa för honom, så vacker och god som han någonsin kunde önska sig, och det var sanning i alla dessa egenskaper.

„Jag är icke en tiggare", sade han och kastade bort sin kappa samt stod nu så ståtlig i sin prinskostym framför henne, „utan en konunga-

son. Jag har rest genom tre riken för att söka någon som jag skulle kunna älska, och nu först har jag funnit dig. Vill du blifva min unga drottning?"

Och så lyfte han henne på sin sadelknapp och red in i sitt rike.

Och så lyfte han henne på sin sadelknapp och red in i sitt rike. Der blef det ett jubel utan all ända, alla sågo henne med prinsens ögon, ty så brukas det ute i den stora verlden. Hela staden illuminerade, hoffröknarne strödde blommor för den nya prinsessans fötter, och det blef ett bröllop som räcker än i dag.

MORMORS GLASÖGON.

Prtschi! der nös tomten i brasan, men Eva hörde det icke, hon tänkte så mycket på den vackra prinsen och den lilla herdinnan, och undrade huru det skulle vara om hon sjelf skulle vara en herdinna. Hon önskade att få höra sagan en gång till.

„Gud hjelpe mig!" sade tomten. „Det är från mig Babba har tagit hela sagan, prinsen står i min bok och alla prinsessorna med. Om du

kommer i håg, så visade jag dem åt dig i går, och vill du så skall jag visa dem om en gång till? Se bara!"

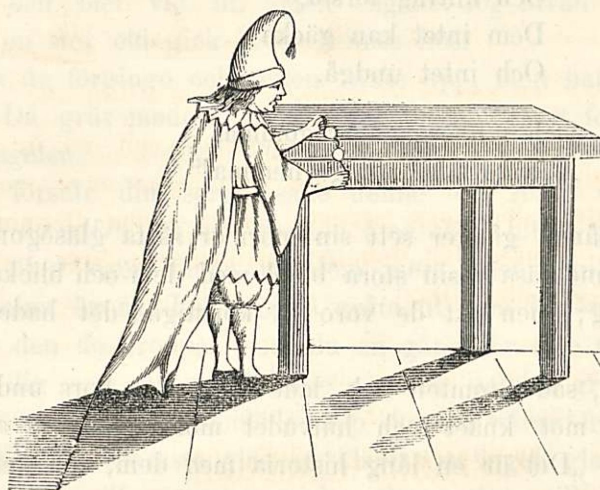
Och så pinglade han med bjellrorna:

„Kling, kling, lilla prins!
Det är här som du finns.
Se så der, nu titt ut!
Kom fram dock till slut!"

Men det ville icke gå. Tomten hade försofvit sig medan brasan brann; nu var den utbrunnen och förslog ej mer för en prins. Den sista branden som ännu stod upprätt, föll ned och gick tvärt af. Pritsch! der nös tomten igen, och den sista lågan slocknade ut. Då blef han så flat att han hoppade bort från hela kakelugnen. Detta hade han derför att han försof det rätta ögonblicket, men det ville han icke erkänna.

„Det kommer sig af tövädret", sade han. „Och för resten må Babba gerna taga åt sig prinsen. Den sagan duger i alla fall icke till något och är icke en bit bättre än Måns".

Men Babba hörde icke på honom. Hon gick omkring i rummet och

Och så såg den mormors glasögon.

stökade och hade mycket att göra för att få allt i barnkammaren putsadt och fint till aftonen. Hon skurade ljusstakarna så blanka att man kunde spegla sig i dem, och kunde icke begripa hvarifrån de små svarta fläckarne kommo på golfvet, fastän hon oupphörligt sopade rent det. Hon såg icke att det var tomtenisse som sprang omkring med sotiga fötter. Den sökte att få fatt i någonting roligt, och så såg den mor-

mors glasögon ligga på ett bord. Vips var tomten och satte dem på sin näsa.

„Det der får du ej göra", sade Eva förskräckt, ty hon hade sjelf fått bannor då hon rört vid mormors glasögon. „Du kunde fälla dem, och det vore stor skada".

„Åh var lugn", tröstade tomten. „Det är en skild sak med mig, eller tror du kanske att det är första gången jag handterar dem? Nej pass, hvar gång jag behöfver se klart, så tager jag mormors glasögon på, och det är förunderligt hvilken verkan de hafva. Då blir allt så tydligt som om man skulle läsa det tryckt".

Och så satte han sig på bordet med glasögonen på näsan och dinglade med benena.

„De äro så goda och rara
Som gummans hjerta det är;
De äro så skarpa och klara
Som hennes klokhet begär.

De allting upptäcka
Och allting förstå,
Dem intet kan gäcka
Och intet undgå.

Och i hjertas kurragömma,
Äro de som riktigt hemma!"

Eva hade många gånger sett sin mormor sätta glasögonen på sig, hon hade sett henne läsa i sin stora bibel med dem och blicka så allvarsamt omkring sig; men att de voro så konstiga, det hade hon förut icke vetat.

„Jo ser du", sade tomten och lade benena i kors under sig och stödde armbågen mot knäet och hufvudet mot handen så att den såg rätt förnuftig ut. „Det är en lång historia med dem, och den skall jag nu berätta för dig.

Långt borta härifrån, dit svalorna flyga då det blir vinter här, skiner solen så klart att man icke kan tänka sig någonting klarare. Der ligger en sjö, omgifven af höga palmträd, och i den har en gång i skapelsens morgon Guds ögon afspeglat sig, och derföre är äfven dess vatten det underbaraste på hela jorden. Höga berg som förlora sina toppar i himmelen, stå rundtomkring, och nedför dem rinna vattenfall in i sjön. Det var en sägen att den som skulle dricka af detta vatten skulle lära

sig att förstå den stora hemligheten i himlen och på jorden; och många Vise sökte tränga igenom öknen för att finna denna källa. Men den hemligheten är ingen menniska värdig att få läsa, och derföre skapade Gud en engel och satte honom att vakta sjön att ingen skulle få smaka af dess vatten utan den som allena vore värdig.

En dag kom en qvinna dit. Hennes barn var sjukt och låg hemma och höll på att dö. Det sved i den arma modrens hjerta, och hon hade gått tvärs igenom hela öknen så att hennes fötter voro blödande.

„O gif mig af det vatten i hvilket Guds ögon har skådat", sade hon, „ty det skall kanske kunna gifva lifvet åt min son!"

Och hennes tårar föllo ned i sjön och blefvo såsom klara perlor der. Engelen blef rörd öfver hennes sorg.

„Hvad vill du gifva derför?" frågade han och rörde vid hennes panna.

„Tag allt, allt hvad jag eger, blott att mitt barn kan bli räddadt".

„Ske dig som du vill!" sade engeln och doppade sina vingar i vattnet, ty modern kunde icke sjelf få taga något deraf, samt flög med henne till hennes hem. Der låg hennes lilla son, blek och kämpande med döden; då stänkte engeln med sina vingar på barnets ansigte, och det qvicknade vid och blef vid lif. Men engelen tog äfven allt hvad qvinnan egde, och en stor eld gick öfver hennes hus.

Några år förgingo och sonen växte upp, men han blef en vanartig yngling. Då grät modern ännu mera än hon gjort förut, och hon kom åter till engelen.

„Jag förstår din sorg", sade denne och rörde vid hennes panna. „Hvad vill du gifva för att din son åter skall blifva god och from?"

„Ack, jag eger ingen rikedom mera, men tag det dyrbaraste jag har, tag mina ögon! Låt mig få gråta ut dem i sjön så att jag får se tillbaka åt den de droppar, som du en gång för min skull tog derifrån!

„Ske dig som du vill!" sade engelen, och så grät modern ut sina ögon i sjön. Engelen samlade upp hennes tårar från vattnet och de hårdnade till det klaraste glas, så klart som ingen glasblåsare kan blåsa det. Om natten flög engelen med moderns tårar till sonen och höll dem för hans ögon. Då veknade hans hjerta och hans onda tankar flögo bort och han blygdes öfver sig sjelf. Men hans mor förblef blind.

Åter förgingo några år. Då kom en dag qvinnan ånyo till sjön, men hennes gång var långsam och hon famlade sökande framför sig.

„Min son har tagit sig en hustru", sade hon, „och han älskar henne mer än allt annat på jorden. Men hon är sjuk och håller på att dö. Och om hon dör, då skall hans hjerta brista!"

„Hvad vill du gifva“, sade engelen och rörde vid hennes panna, „för att hon skall blifva räddad?“

„Jag har ingenting mera att gifva“, sade modern, „men tag mig sjelf. Låt mig få dö i hennes ställe!“

„Ske dig som du vill“, sade engelen, „böj dig ned och drick ifrån sjön!“

Qvinnan gjorde såsom engelen bad. Det gick som ett spjut genom hennes hjerta, men derefter bäfvade hon till. Det var af Guds kärlek hon hade druckit, och nu såg hon att det var den som var den stora hemligheten i himmelen och på jorden. Hennes kropp med de utrunna ögonen låg qvar på stranden, men sjelf gick hon in i Guds rike. Men engelen tog de tårar hon hade gråtit i lifstiden, och smidde dem till ett par ögon. Ifrån den stunden ser en moder klarare än andra menniskor, men en mormor ser ännu klarare, ty hon har älskat dubbelt så mycket!“

Detta allt berättade tomten och Eva hörde undrande derpå. Aldrig förr hade mormors glasögon skimrat så klara och glänsande för henne. Men i detsamma kom Babba med sin stora damborste och sopade öfver bordet. Tomten måste hoppa ned med en sådan fart att det klingade i glasögonen. Eva var så rädd att de skulle gå sönder; men nej, der lågo de alldeles hela och klara på golfvet, men tomten han sprang in i kakelugnen. Babba tog upp glasögonen och torkade dem och lade dem tillbaka på bordet Eva skulle icke hafva vågat röra vid dem, men ifrån kakelugnen hörde hon huru tomtenisse sjöng:

„Kling klang, nu är jag så klok,
Nu vet jag så mycket igen,
Nu är jag så vis som en bok.
Hej och hå, hej och hå lilla vän!

Men hvad tomten egentligen visste, det fick Eva icke höra, ty Babba kom och stängde igen kakelugnsdörrarne, men hon förmodade att det var något nytt, som han hade sett genom mormors glasögon. Och hon skulle så gerna hafva försökt dem sjelf, men hon tordes icke.

JULSTJERNAN.

På eftermiddagen kom hennes mormor in i barnkammaren. Det var en stor högtid när mormor gjorde det, ty mormor var gammal, hennes rygg var böjd och hon hade svårt att gå. Hennes hår var alldeles hvitt och hennes ansigte var skrynkligt, men ögonen voro klara och vänliga. Hon satte sig vid fönstret och tog långsamt glasögonen från bordet och satte dem på sig. Derpå knäppte hon ihop händerna och läste en bön. Hennes läppar rördes så sakta att man knappast kunde se det, men likväl tyckte Eva att hon talade med någon: „Månne det kan vara med engelen, som vaktade sjön“, tänkte Eva; „mormor har ju glasögonen på sig och kan då se så mycket som jag icke har aning om!“

Det var mycket kallt ute och brasan brann igen i kakelugnen såsom på morgonen, men mormor såg icke ditåt, utan såg i stället upp emot stjernorna, som redan började tändas.

„Kom hit mitt barn“, sade hon till Eva. „Det är julafton i dag, vet du hvad denna dag betyder?“ Och så lyfte hon Eva upp på sitt knä och visade henne de klara stjernorna deruppe. Då passade tomten på att springa ut ifrån kakelugnen med en brinnande lykta vid mössan. Han sprang så sakta att Eva icke kunde höra honom, och sprang ut genom dörren in i salen.

Det var en stjerna som brann klarare än alla de andra; det var som om det hade funnits ögon i den, och som om de skulle hafva blickat med ett så förunderligt uttryck ned på jorden och rakt in genom barnkammarfönstret.

„Det är Betlehemsstjernan“, sade mormor. „Den föddes för 1876 år sedan. Det är en underlig sak när en stjerna födes, det är en hel verld som då får lif. Den lyste då öfver en låg krubba, och i den låg ett litet nyfödt barn insvept i halm. Menniskorna gingo stolta derförbi, hem till sina egna stora hus och palatser. De förstodo icke att ifrån den krubban skulle komma att utgå ett ljus utöfver hela jorden, men englarne i skyn visste det. De förstodo Guds mening och sjöngo en sång så underbart att herdarne, som om natten voro ute på fältet, hörde den och häpnade. Och englarne samlade strålarne från Guds thron och tände en fackla att lysa öfver barnet i krubban. Gud blåste sin anda på facklan; den flammade till och växte och stadgades och blef en stjerna. Sedan dess tändes samma stjerna hvarenda julnatt åter; men sången, den

har intet öra på jorden efteråt fått höra, men stundom kan det hända att goda menniskor få höra den sjungas i sitt hjerta. Och äfven stjernan kan lysa ända in i hjertats kammare, och då Eva lilla, är der så vackert, så vackert".

Eva såg ifrån mormor till stjernan och ifrån stjernan tillbaka till mormor. Nu förstod hon hvarföre den tindrade så.

„Har den lyst in i ditt hjerta äfven, mormor?" frågade hon.

„Nej, det vågar jag icke säga", svarade mormor, „icke så som den kan lysa. Men jag kände för länge sedan en liten flicka. Hennes far och mor voro båda döda, och hon bodde hos en fremmande, som hvarken älskade henne eller hade någon vård om henne; men hon hade lärt sig att älska julstjernan, och ifrån jul till jul längtade hon efter den. Hon var sjuk och kunde icke dansa kring granen såsom de andra barnen, men hon kunde likväl sitta uppe vid fönstret; der satt hon hela tiden och såg stjernan tändas och såg den slockna.

En julafton gick det gladt till nere i salongen, och ingen kom i håg det sjuka barnet uppe i vindskammaren. Men hon behöfde icke heller någon, ty julstjernan sken in till henne och uppfyllde hela rummet med sitt ljus. Det var som om luften skulle hafva varit klarare och genomskinligare än vanligt, ty hon såg englarne omkring stjernan, och de blefvo allt tydligare för hennes blick. Slutligen kommo de henne sä nära att hon kunde höra deras sång, men det var ej med öronen, det var med hjertat hon hörde den; och hon sjöng sjelf med i den himmelska härskaran.

Nere i salongen hörde de en sakta sång från vindskammaren, men det var blott en och annan svag ton som trängde in till dem, och mången lyssnade icke derpå. Senare på qvällen skulle de emellertid se efter den sjuka fiickan, men då var det för sent. Hon sväfvade redan med englarne högt upp emot julstjernan!"

„Ack hvad den julstjernan måste vara herrlig", sade Eva. „Jag skulle så gerna flyga dit upp såsom flickan och se den på nära håll!"

„Mitt barn", sade mormor, „det får du väl göra en gång om du är god och snäll, men icke nu. Den tillhör himmelen, och vi skola först här nere på jorden lära oss att älska den, förrän vi kunna få komma dit upp der den brinner".

Och Eva såg åter på stjernan, och medan hon såg, så föll den ned och gjorde en lång eldstrimma på himmelen.

„Mormor, stjernan föll!" ropade Eva. „Se der, der glänser den på kyrktornet. Ack om jag kunde få gå och taga den derifrån!"

„Nej, den föll icke fastän det syntes så", sade mormor. „Det var engelen med facklan som flög ned till jorden för att tända julgranen här nere, ty Gud vill att menniskorna skola fröjdas i qväll, och barnens glädje låter han tändas vid julstjernan. — Se lilla Eva, se der!"

Och mormor tog Eva vid handen och förde henne ut i salen. Der stod en stor julgran midt på golfvet, och far och mor och de stora syskonen omkring den. Ack hvad den var ljus och strålande. Visst hundrade vaxljus brunno der, och mammas ögon lyste så glada emot Eva. Men öfverst på toppen satt tomtenisse och nickade med sin mössa Lyktan brann ännu vid den, och den var det största ljuset på hela trädet.

Öfverst på toppen satt tomtenisse.

„Det är jag, det är jag,
Som tändt granen i dag!
Det är jag som fått bråka — hå, hå!

Jag derföre begär
Både heder och tack
För mitt stora besvär.
Men bevare mig — ack!
Det är fåfängt att tänka derpå".

Det hörde Eva att den sjöng deruppe i grantopen, men hon visste äfven att tomten var en stor skälm. Hon hade ju sjelf sett engelen komma med facklan för att tända julträdet, och således kunde det ju icke hafva varit tomtenisse som gjort det. Ja, hvilken af dem var det nu?

314. II. 67.

Pris: 1 mk.